

Carmen Iordăchescu | e know
books

Cristina-Diana Neculai

Lectură

Clasa a IV-a

Ilustrații de Giorgian Gînguț

EDITURA CARMINIS
PITEȘTI

CARTEA

- „Poveste despre cum se face o poezie“ de Passionaria Stoicescu 3
- „Cititul ca un sport extrem“ de Cezar-Paul Bădescu 9
- „Șezătoare“ de Maria Chirtoacă 13

ȘCOALA

- „Școala domnească“ (fragment) de Barbu Ștefănescu Delavrancea 16
- „Spune da, Ninon“ (fragmente) de Maud Lethielleux 22
- „Se caută o greșală“ de Mircea Sântimbreanu 27

GLASUL ȘI FRUMUȘEA NATURII

- „Poveștile pădurii“ de Lidia Novac 33
- „Povestea unui fulguleț răzleț“ de Maria-Ioana Vasiloiu 36
- „Culorile pădurii“ de Passionaria Stoicescu 42

COMPORARE CIVILIZATĂ

- „Mai e mult până diseară?“ de Octav Pancu-Iași 46
- „Eu, Gică și fetița fericită“ de Mircea Sântimbreanu 51

IARNA, TĂRĂMUL FERMECAT AL POVEȘTILOR

- „În poiana lui Moș Decembrie“ de Marta Cozmin 55
- „Poveste adevărată“ de Maria-Ioana Vasiloiu 60

POVESTIRI CU TÂLC

- „Isprăvile lui Păcală“ de Petre Dulfu 64
- „Cutiuța cu muzică“ de Silvia Kerim 69
- „Povestea ursului cafeniu“ de Vladimir Colin 74

PERSONALITĂȚI – FRÂNTURI DE VIAȚĂ

- „Taina zborului“ de Helen Kay 80

ÎNTÂMPLĂRI ȘI LOCURI ÎN AMINTIRE

- „Zânele nu bat la ușă“ de Silvia Kerim 83
- „Poveste cu vrăjitoarea Pană de gaiță“ de Passionaria Stoicescu 88
- „Băieții din strada Pál“ de Molnár Ferenc 94

PRIMĂVARA

- „Puls“ de Maria Chirtoacă 100
- „Mămica mea“ de Lidia Novac 103
- „Pelicanul și peștele-caterincă“ de Vasile Mănuceanu 106

LUMEA NECUVÂNTĂTOARELOR

- „Ramses cel mic“ de Costache Anton 111
- „Șoarecele și pisica“ de Grigore Alexandrescu 118
- „Tomită iepurașul“ de Alexandru Mitru 122

CĂLĂTORII ȘI AVENTURI

- „Minunata călătorie a lui Nils Holgersson prin Suedia“ de Selma Lagerlöf 127
- „Eu, robotul“ de Isaac Asimov 135
- Bandă desenată – „Vaslui - 1475“ scenariu: Petru Demetru Popescu,
desene: V. Mihăescu 142

MEDALION LITERAR

Passionaria Stoicescu (n.1946) este poetă, prozatoare și traducătoare. A scris literatură pentru copii și tineret, numeroase volume de poezie și proză, dintre care unele au fost răsplătite cu premii. Astfel, pentru „Pană de gaiță și poveștile ei” a primit Trofeul Micului Cititor, iar pentru „Poveștile primăverii” autoarea a câștigat Premiul Uniunii Scriitorilor (1995). De asemenea, a tradus proză și poezie din limbile rusă și polonă, bielorusă, cehă, georgiană și bulgară.

E seară. Veioza aruncă o lumină caldă pe caietele și cărțile de pe masă. Mama a terminat cu ordinea, a spălat vasele, a așternut paturile să se culce tata și băiatul, dar ei mai zăbovesc. Au făcut baie și acum se joacă de-a beduinii. Tata e o cămilă care de-abia se târaie în patru labe pe covor, iar băiatul, înfășurat în cearșaful de baie și cu un turban din prosop așezat în creștetul capului, e beduin și conduce caravana.

— Uite o oază, zice tata, ajungând în dreptul bucătăriei, unde pe masă se răsfață tava cu pâine prăjită și unt. Trei cești de ceai aburesc ușor, risipind peste aroma de pâine prăjită, mireasmă dulce de tei. Să ne adăpăm, beduine, că eu nu mai pot de sete... Dar să ne punem pijamaua, căci oaza asta are răcoare înșelătoare!

Numai că Brăduț a și coborât în goană și-a înșfăcat un coltuc mai prăjit, așa cum îi place lui.

— Sus pe cămilă! Direcția dormitor! strigă tata deznădăjduit că băiatul n-are papuci în picioarele goale și linoleumul proaspăt spălat e rece.

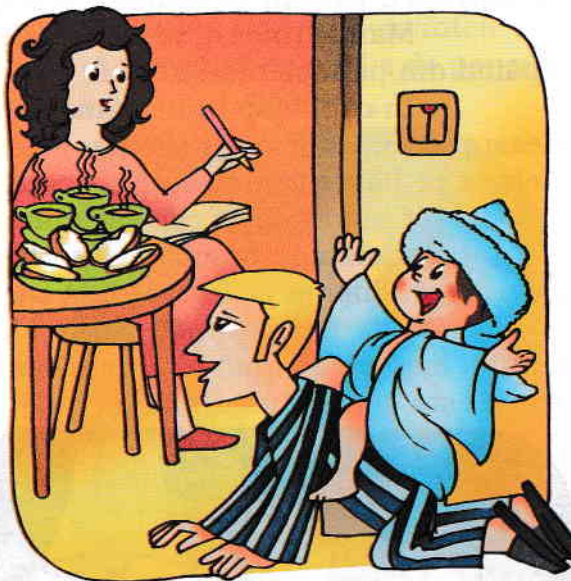
Cu pâinea într-o mână și cu cealaltă mână în chica blondă a tatii, băiatul sare pe covorașul din dormitor.

— Hă, hă, râde el, cine-a mai văzut dromader cu pijama? Beduin se poate, dar cămilă? Tata sfornăie încântat de ghidușia gândului și nu se lasă mai prejos:

— Ba da, se poate. O cămilă în pijama verde se vede mai ușor în deșert și n-are cum să se rătăcească.

Acum s-au luat la trântă. Jocul de-a beduinii s-a terminat. Prosopul și cearșaful au ajuns pe sârma din balcon, unde mama a avut grijă să le întindă, pe când beduinul cel mic și cămila cea mare se jucau de-a urșii la zmeură, sau de-a trânta. Și să vezi ce năzdrăvănie!

Ursul cel mare e pus la pământ de fiecare dată de ursulețul cel mic. Atunci pijamaua galbenă strigă către pijamaua verde:

— Așa-ți trebuie dacă-ai vrut să mănânci zmeura mea! Te-am învins! Mamă, ce facem cu ursul ăsta mare și lacom? Cum îl pedepsim?

— Îl punem să danseze cu tălpile pe jar! râde mama.

— Și jar de unde luăm? se neliniștește băiatul, care deși în clasa întâi știe să aprindă aragazul, scăpărând cu grijă un chibrit. Până acum n-a prea văzut jar în casă. Numai la Eforie Sud, când, după focul de tabără, rămăsese jăraticul roșu-roșu și le încălzea obrazii, și așa împurpurați de emoție.

— Punem un batic roșu pe jos și-i cântăm ursului să joace în patru labe, ca pe jar! zice mama și scoate, din dulăpiorul cu batiste și ciorapi, un batic purpuriu.

Bietul urs! Topăie și găfăie, iar cei doi ursari bat din palme și cântă:

— Joacă bine,
Moș Martine,

că-ți dăm pâine
cu măsline!

— Ba vreau ceai cu pâine prăjită și cu unt! geme tata și aleargă la bucătărie.

— L-a fript, l-a fript! bate din palme Brăduț, și-a fugit să se răcorească!

Acum mama scutură baticul cel roșu și-l împăturește. L-a pus la loc în dulăpior. Soarbe ceaiul calduț în viteză și le spune celor doi:

— Mă duc să mă joc și eu de-a poeziile! Și pleacă în sufragerie, unde sub veioza cu lumină blândă o așteaptă caietele ei.

Din larma de adineauri s-a făcut liniște dintr-odată. Tata s-a băgat în pat și citește ziarul, iar Brăduț se spală pe dinți la baie.

— Mamă, unde-ți ții tu poeziile? întreabă curios băiatul, trecând prin sufragerie și lipăind din papucii mari ai tatii, căci pe ai lui, în grabă, nu i-a găsit.

— În cap! răspunde mama scriind mai departe. Acum a șters un rând și scrie ceva deasupra. Brăduț se oprește în spatele ei, se ridică ușor pe vârfuri și se uită curios. Semnele de pe hârtie îi sunt necunoscute. Abia a învățat câteva litere de tipar.

— Cum adică în cap? se minunează el, neînțelegând mare lucru.

Dar mama e pesemne absorbită de gânduri și scrie mai departe fără să-i răspundă. Se uită gânditoare pe fereastră. A răsărit și luna. Parcă ar fi o seceră, acolo, sus pe cer.

Deodată băiatului îi vine o idee. Ia scăunelul lui cel mic și-l pune în spatele scaunului mamei. Se urcă binișor și-i privește părul negru și cărlionțat. Cu mâinile lui mici răscolește ușor zulfii. Întâi cu grijă, pe ceafă, apoi mai furios spre creștet.

— Ce-ți veni să mă mângâi? se minunează mama, care știe că numai ea împarte cu dărnicie astfel de gesturi. Își întoarce capul să-și privească băiatul. Dar el a lăsat ochii în jos, rușinat ca de o faptă rea.

— Nu te mângâi, recunoaște el. Căutam numai niște poezii și nu le găsesc! și buza de jos i se lasă tremurând ușor, a plâns.

— Păi, stai puțin, râde mama înveselită, poeziile numai pe mine mă cunosc și numai eu pot să le văd și să le culeg din cap...

— Și dacă vreau să culeg și eu una? Cum să facem? se roagă tandru Brăduț.

Mama și-a luat băiețelul în brațe.

— Ia spune-mi, cu ce ai vrea să fie poezia ta?

— Păi, tu cu ce zici? întrebă Brăduț. Poate să fie cu luna, că uite, se uită la noi pe fereastră?

— Cu lună să fie, dă din cap mama. Hai să ne gândim: cu ce seamănă luna în seara asta?

— Cu o felie de pepene galben, răspunde Brăduț după ce s-a foit puțin în brațele mamei.

— Un pic din poezia noastră s-a și înfripat, se bucură ea. Dar stelele? Gândește-te bine și nu te depărta de felia aceea de pepene galben, că doar stelele sunt risipite pe lângă lună și aproape de ea...

— Păi atunci stelele, dacă se leagă de felia de pepene, sunt sămburii care s-au risipit când s-a tăiat felia.

— Grozav ai ghicit! se bucură mama. Și cerul ce-ar fi să fie, sau cu cine să semene, dacă luna e o felie de pepene galben și stelele sămburii lui? Pe ce-ar sta ele?

— Știu! sare băiatul cu ochii aprinși de bucurie. Știu! Pe o față de masă mare, mare și albastră! Asta-i cerul!

— Ai văzut că poți să faci și tu poezii? îl sărută mama. S-a cuibărit una și în căpsorul tău, după ce ai privit luna și ea te-a vrăjit.

— Ba tu m-ai vrăjit, fiindcă ești mama mea și scrii poezii. Luna nu scrie poezii...

— Ba scrie și luna. Poezia nopții, cu un fir de beteală peste întinderi. Și să știi că se mânjește câteodată cu cerneală de la nori, atunci când scrie...

— Stai puțin, se necăjește iar băiatul. Dar la poezia asta a noastră, cuvintele nu se potrivesc. Sunt așa, ca o poveste, nu ca o poezie: „Luna seamănă cu o felie de pepene galben, stelele cu niște semințe de aur, iar cerul cu o față de masă albastră...”

— Vrei să zici că poezia noastră n-are ritm și rimă! Și că n-am meșterit versurile... Păi, să le meșterim!

— Tot în cap le meșterim? întrebă băiatul curios.

— Și în cap și pe hârtie, pentru cei ce știi să scrie!

— Ei, vezi, uite, ție ți-a și ieșit poezia! Și eu nu pot! se necăjește Brăduț.

— Ba ai să poți, dar să rugăm cuvintele să se așeze în așa fel încât să se potrivească și să sune în versuri, puse unele lângă altele.

— Începe tu, zice Brăduț cu tristețe în glas.

— Va să zică, noi trebuie să facem o poezie cu luna... Atunci cu ea să începem. Hai să zicem așa: Luna cui să semene?

— Unei felii de pepene galben!... sare Brăduț. Apoi tot el continuă necăjit: Vezi că nu iese?

— Păi să ne rugăm de cuvinte! Le întoarcem, le sucim puțin și până la urmă trebuie să se potrivească. Ia mai gândește-te... Luna cui să semene?

— Galbenului pepene! se trezește băiatul murmurând și din roșu devine palid de bucurie. Ura! strigă el fericit. A ieșit poezia, a ieșit! Tată, tu știi că am făcut o poezie?

— Și tu? se miră tata răutăcios. Numai eu n-o să fac niciodată poezii...

Acum băiatul s-a băgat sub plapomă și-i povestește secretul. Cum l-a învățat mama jocul de-a poezia.

— Și mai departe? Cum e poezia asta a voastră, că numai luna sclipește în ea. Dar stelele? Dar cerul? întrebă tata.

— Și mâine e o zi, numai bună de făcut poezii! îl lămurește mama, învelind până la bărbie băiatul, care clipește des din gene, a somn.

(Vol. „Pană de gaiță și poveștile ei“, Ed. Ion Creangă)

MIC DICȚIONAR

a zăbovi – a întârzia

beduin – persoană dintr-o populație arabă de crescători nomazi de animale

caravană – grup de oameni și cămile care străbat deșertul

oază – loc cu surse de apă și vegetație, în deșert

dromader – cămilă cu o cocoșă

zulufi – bucle

tandru – iubitor

a se înfiripa – a se plăsmui, a prinde contur

FIȘĂ DE LECTURĂ

Titlul lecturii:

Autorul:

Personaje:

Expresii frumoase:

Învățăminte:

 Motivează ce ți-a plăcut.

 Răspunde la întrebările următoare:

a) Care sunt jocurile pe care tatăl și băiatul le îndrăgesc?

b) Cum îl pedepsesc „ursarii“ pe „ursul cel lacom“?

c) Care este „jocul“ mamei înainte de culcare?

2. Transcrie din text și așază sub formă de versuri două enunțuri care rimează.

3. Jocurile cuvintelor. Notează cuvinte noi, formate după model.

Explică oral regula de scriere.

purpură → împurpurat

 bujor →

 curaj →

 mireasmă →

 braț →

 pătură →

 baie →

4. Scrie cuvintele cu sens opus:

 larmă

 a se depărta

 necăjit

 a risipi

5. Copiază din text cinci cuvinte „alintate“.

6. Potrivește și leagă cataramele pentru a vedea perechile de cuvinte având același sens.

 mireasmă

 blând

 secret

 mânios

 taină

 mângâietor

 furios

 aromă

7. Micul detectiv. Descoperă în text motivele și completează-le.

 Tatăl și băiatul mai întârzie culcarea pentru că

 „Ursul cel mare“ aleargă la bucătărie fiindcă

 Băiatul se uită curios la mama sa cum scrie poezii deoarece